

Overbevisende om et spennende liv



ODDVAR RAKENG:
Bilmekanikeren som ble
professor dr. med.
SNØFUGL. 2011



HARALD NILSEN
Professor og
litteraturviter
hn@hinesna.no

BOKANMELDELSE

Det sies om forfatteren Hans Aanrud (fra Gausdal) sin diktning at "han så det store i det små", altså skrev stort om lite.

NÅ SIER IKKE JEG at Rakengs biografi om Ivar Enge fra Vågå er noe lite og ubetydelig å skrive om, men temaet lever ikke opp til vår tids krav om krafsing i sensasjoner, utbretting i skandaler, alkoholmislighold, familievold. Men heldigvis går det an også å skrive om noe som går godt, om landsgutten som vokste opp i Vågå, et sted og i en tid forfatteren uttrykker som "oppvekst i armødstider." Men det som også står om hovedpersonen professor Enge er at han som barn viste nysgjerrighet ut mot livet og verden, han var det vi kaller en våken gutt, gode evner, gode gener, gode foreldre, fikk drahjelp fra miljøet, forvaltet hjelpen til overmålt godt, og han besatt en egenskap anmelderen kommer tilbake til her senere.

MEN SÅ, hva er det med denne vår forfatter Rakeng? Eller hva er det ikke? Han er verken Knausgård eller Ragde, heldigvis, sier jeg, og i det ligger forfatterens storhet som forfatter. I skrivekunst, presist sagt i det å skape harmoni mellom det som skrives og det det skrives om. Biografien hovedperson er slik en lavmælt, sympatisk mann og like lavmælt er Rakeng, lavmælt sympatisk, noen ganger avslappet snakende (i positiv betydning), og bokas hovedperson så avheroisert og nøkternt framstilt at vi tror det som står er sant. Hvor langt må en gå i dag for å finne en biografi som virker sann – som er sann? Og hvor får du til lignende bøker i dag som underdriver heller enn å overdrive? Men – det blir overraskende god lesning.

BOKAS FØRSTE 50 sider er om Enges hjembygd, og selv om hovedpersonen ikke er veldig synlig her, skjønner vi forfatterens intensjon, og vi vet jo at omgivelser en vokser opp i kan ha stor betydning for mennesker som lever der. Noen ganger motiv for å bli, for Enge kan hende motiv for å dra ut. "Vågå i 1930-åra hadde et ungdomsmiljø som ikke akkurat var



NY BOK: Oddvar Rakeng

kjemesunt (...)", skriver forfatteren, og Vågå var et "sladrehull". Kanskje var det det forfatteren og læreren Ragnvald Skrede fikk lide for i en sex-sak ikke ulik den fra i dag i samme bygd.

HOVEDPERSONEN SELV, Ivar Enge, introduseres først på alvor i kapitlet "En askeladd i norsk medisin" (55), og i en språklig "stil" som kunne være forbilledlig for skrivekunstnere.

Historien om Ivar Enge har mye av folkeeventyrenes glans ved seg. Her er det småkårsgutten fra Vågåmo langt nord i Gudbrandsdalen, som løftes inn i et univers godt unna den generelle fatteevne. Om han ikke som Askeladden vinner både kongsdatteren og halve kongeriket, så plasseres han etter hvert på en internasjonal medisinsk trone med glitrende nettverk og berømmelse.

INTERESSANT ER Enges forhold til en doktor Bosse. Hans budskap til Enge kan ha vært avgjørende; "Nei, du skal ikke bli ingeniør. Du skal bli lege". Visdommen den samme Bosse kommer med er også samfunns- og samtidsmessig interessant, det gjelder bondeungdommen og deres framtid. "Samfunnsutviklingen er avhengig av at vi henter nye friske trær fra skogen." Enge må ha vært ett av de store trærne.

ENGES UTDANNING, embetsek-samen i medisin, doktorgrad, arbeidssteder, arbeidet med Seldingers metode er nødvendig å ha med, men ikke spesielt spennende lesning, og lett lesning er ikke all denne opphopingen av medisinske begrep om Seldingers metode. Men det er befriende og forståelig der Enge sjøl forteller om metoden (84). Utdanningsmessig og arbeidsmessig kan Enge skilte med imponerende rulleblad. Men han går gradene gjennom hardt arbeid, og er en "voksen" mann da han forsvarer sin doktor-

grad. Opptakten til St. Olavs-orden får relativt bred plass, kanskje i meste laget, og det er som vi periodevis mister av syne Enges storhet. Likevel, det er nettopp Enges storhet Rakeng skal ha ære for å ha løftet fram. Det gjelder Professorens storhet som menneske. Enge hadde stor integritet, dyktig fagperson, synlig posisjonert i jobbsammenheng og konfliktfri uten å være konfliktsky – alt i alt en fantastisk kombinasjon av egenskaper, selve inngangsbilletten til misunnelse, baksnakk, intriger, større og mindre ubehag. Hvordan kunne ikke Rakeng ha grepet dette og tilfredsstilt vår tids sensasjonslyst, sladder, latt bagateller blitt til store bokstaver, men gjør det ikke. I stedet alminneliggjør han Enges ualminnelighet, nesten som han underdriver med sin rolige, saklige stemme. Og det er så godt å lese, denne alminneliggjøringen av det ualminnelige.

HVERDAGSGLIMT, her fortelles om Enge som lege i livstruende situasjoner, og Enge slipper til med egen stemme: "Alt måtte skje fort. Jeg hadde ikke utført en slik operasjon før, bare sett tilsvarende under utdanningen. Det gikk greit" (min uth.). Og en annen gang i lignende tilfelle. "Han (en ferierende kirurg) steg inn som rådgiver og vi løste det hele på en god måte. Barnet måtte tas med tang." En gang forteller han om en kritisk situasjon for en sykepleier. "Her tok kirurgen (altså Enge) avgjørelsen og fikk oppløst tromben, og kvinnen ble reddet" (99). Og under militærtjeneste i Gasa: "Selv om jeg hadde papirer på at jeg kunne passere grensen og skulle yte hjelp til sterkt skadede soldater, ble det en sak av det. Alt ordnet seg heldigvis" (100). Dette var Enges varemerke. Det han gjorde var selvfølgelig, jeg gjør det som er min jobb – og plikt, omtrent slik. Og i forhold til det har forfatteren av biografien vært lojal. Mer overbevisende kan det ikke gjøres.